

ОВОГОДИШЊИ 61. БЕОГРАДСКИ МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ КЊИГА, ЧИЈИ ЈЕ СЛОГАН БИО "КЊИГУ У РУКЕ", ОКУПИО ЈЕ ВЕЛИКИ БРОЈ ИЗДАВАЧА, А У ЈЕДНОМ ОД ПРОМОТИВНИХ САЈАМСКИХ ПРОСТОРА ПРЕДСТАВЉЕНО ЈЕ И ИЗДАВАШТВО СРБА У ХРВАТСКОЈ

Ђорђе Нешић, Боровој Чалић и Драган Хамовић на београдском сајму књига

некад заиста имају и много ширу резонанцу. Зато је Београдски сајам желео овај рад да учини уочљивијим, каже Хамовић.

Када је та уочљивост у питању Хамовић каже да су у Србији уочљивији аутори него издавачи јер нема системског праћења онога што по том питању Срби у Хрватској раде.

- Ви знате да је пре неколико година Драго Кекановић једне сезоне био главна звезда у српској књижевности захваљујући изванредном, по мени, антологијском роману „Вепрово срце“ и да се прошле године нешто слично десило са Ђорђем Нешићем као песником. Како је књижевна мрежа много комерцијализована и пошто су ствари у тој сфери отежане мање је уочљиво то што остаје као публикација, али опет допире до оних који се интересују за широко захваћен српски културни простор, и не само српски, и то су

ПРОБЛЕМИ СРПСКИХ ИЗДАВАЧА У ХРВАТСКОЈ БРОЈНИ, ОПСТАЈУ ЗАХВАЉУЈУЋИ ОГРОМНОМ ТРУДУ И ЕНТУЗИЈАЗМУ ПОЈЕДИНАЦА

И поред бројних проблема које имају српски издавачи и људи од пера у Хрватској захваљујући огромном труду и ентузијазму појединаца писана реч Срба у Хрватској и даље је жива и опстаје. Међу бројним проблемима које притискају српске културне последнике у Хрватској највећи су свакако стално смањивање средстава као и њихова нередовна исплата од стране државе, затим лоша дистрибуција као и недостатак књига у књижарама и у библиотекама. Наиме, сем у централној библиотеци Срба у Хрватској и у још понекој остале у свом поседу немају издања СКД „Просвјета“, СНВ-а, Културно-научног центра „Милутин Миланковић“ или Заједничког већа општина. Управо ове српске институције који издају часописе и књиге означене су као најзначајније издавачке тачке Срба у Хрватској. О издаваштву Срба у Хрватској говорили су историчар **Боровој Чалић** и књижевници **Ђорђе Нешић** и **Драган Хамовић**.

Као уредник пратећег сајамског програма Драган Хамовић желео је да окупи неке репрезентативне издавачке тачке, некомерцијалне издаваче и издавачке пунктове који обављају важну улогу и мисију било да је у то оквиру Србије или у окружењу. Тако је између осталих издавачких тачака желео да се на

сајму представи издавачки простор Срба у Хрватској који је веома важан и по традицијској позадини која је дубока и старија од много чега у српском издаваштву, а која је данас посебно важна због врло тешких околности у којима опстаје српски народ у Хрватској.

- Та борба за очување народних културних својстава и идентитета је једна од кључних и та борба је одржала наш народ кроз векове чак и онда када нисмо имали државу. Зато је важно све ове напоре, који изгледају недовољни у односу на неке шире токове, и подржати и поспешити и учинити уочљивим поготово што се, конкретно у простору издаваштва Срба у Хрватској, тиме баве веома упућени људи. То су људи од знања, културе и велике радности који доприносе и ауторски и стваралачки и уреднички веома важним публикацијама које су некад лоциране локално и регионално, а

важни доприноси, напомиње Хамовић.

СПОРАДИЧНО И НЕСИСТЕМАТСКО ПРАЋЕЊЕ ИЗДАВАШТВА СРБА У ХРВАТСКОЈ

Мишљење и став књижевника Ђорђа Нешића по питању стања српских издавача и књижевника у Хрватској је да ако се суди по издаваштву онда Срби из Хрватске добро стоје, али то тако изгледа само на папиру односно у књигама, новинама и часописима

док је ситуација у стварности пуно гора.
- Што се наше видљивости овде у Србији тиче мислим да се то углавном сведе на овај сајам. Овде се виде издања Срба из Хрватске док се оно што се догађа између два сајма појединачно спорадично и несистематски. Дистрибуција књига које Срби издају у Хрватској је на врло ниском нивоу и то је један од наших основних проблема, каже Нешић.

И медијска пропраћеност српских издавача и књижевника из Хрватске у Србији је веома слаба.

- Дешавало се да будем присутан у медијима у Србији али не због тога што сам српски књижевник из Хрватске него поводом некаквих награда које су пристигле, а које покривају цео тај српски културни простор. Међутим, у смислу да је некога занимало како живи и шта ради српски писац у Хрватској то не. Нисам имао ни један разговор на ту тему. У том смислу драго ми је да су се организатори сајамског програма сетили и нас Срба у Хрватској. Ретко када имамо прилику да нешто кажемо на ту тему. Чињеница је да сајам има и доста те вашарске атмосфере, а ми ћемо овде говорити о високопарним темама, зато и не очекујем некаку велику посету нити одјек наших речи оовде у Београду. ТВ продукција ЗВО-а је у ствари и једина која системски прати оно што се дешава поготово на простору источне Славоније, Барање и западног Срема тако да су захваљујући њој барем гледаоци који прате телевизије које преносе вашу емисију упознати са свим што се дешава на простору на коме ми живимо, истакао је Нешић.

ПОСЛЕДЊИ ЧАС ДА СЕ НЕКЕ ВАЖНЕ ЧИЊЕНИЦЕ ЗАБЕЛЕЖЕ

Слична је ситуација и када је у питању истраживачки рад на пољу историје и културе Срба у Хрватској које је углавном препуштен домаћим снагама, ентузијастима и појединцима који у свом раду углавном немају институционалну подршку.
- Последњи је час, то се напросто осећа, да се

неке важне чињенице о постојању Срба на простору Хрватске забележе и документују. Нека насеља су данас потпуно нестала и данас има све мање људи који се сећају прошлих времена и догађаја тако да је у многим подручјима и у лексикологији од бележења топонима, презимена до истраживања појединих насеља, црква, парохија и сл. заиста последњи час да се то уради и утолико може да радује што постоје људи који имају тај осећај да на томе нешто треба да се уради, каже вуковарски историчар Боривој Чалић.

И поред свих потешкоћа са којима се суочава издаваштво Срба у Хрватској, лошом дистрибуцијом и недовољном представљеношћу Просвјетин штанд је на овогодишњем сајму био веома добро посећен.
- „Просвјета“ на неки начин дуги низ година, чини ми се, систематски ради управо на издањима везаним за лексикологију, а ту је наравно и низ вредних књижевних издања која испишују људи пореклом из Хрватске, а са друге стране мислим да се апсолутно може истаћи једна серија која је покренута пре неколико година, а реч је о уметничкој топографији, у којој су изашле монументалне књиге „Културна баштина далматинских Срба“ Бранка Чоловића и „Културна баштина западне Славоније“ Александре Кучековић. Они су иначе и аутори монографија о манастиру Крки и Драговићу, односно о манастиру Ораховици. Мислим да је то некакав врх свега што се ради на том пољу. У припреми је монографија „Културна баштина Срба у источној Славонији“, а оно што се очекивало и можда ће се појавити до краја овог сајма је књига Радослава Грујића „Срби у бившем вараждин-

ском генералату“, попис и опис, каталог старих српских рукописних књига које је Грујић, заслужни истраживач српске културе, идући по терену прикупио на подручју Славоније. Оно што је куриозитет, у односу на ово издање, јесте да је дело потпуно завршено и да рукопис чека у архиву Академије од 1908. године, истиче Чалић.

Када је реч о људима који купују „Просвјетина“ издања на сајму књига Чалић каже да то нису нужно људи који су пореклом из Хрватске иако је добар део таквих. Међу њима је и јако пуно истраживача.

- Уназад пар година изашло је тротомно издање изабраних дела Мите Костића, чувеног српског истраживача поготово 18. века. То су монументална издања која служе на част свакој култури, а српској поготово. У њој су сакупљени његови изабрани радови који се односе на историју Срба у 18. веку. Када се има у виду да су његови радови расути у низу новина, часописа, данас већ тешко приступачних и на разним језицима, јер човек је био ерудита који је истраживао по Бечким архивима и у иностранству, онда мислим да је то нешто што апсолутно заслужује похвале и био сам сведок да су се те књиге масовно куповале. На другом месту истакао бих репринт издање чувеног часописа „Зенић“, претече авангарде, Љубомира Мицића које врло монументално и скупо, ако ћемо тако, такође сам био сведок да је пред мојим очима продато чак неколико примерака, каже Боривој Чалић.

Сајам је трајао од 23. до 30. октобра, а на 30.000 квадратних метара сајамског простора учествовало је преко 450 директних излагача од којих је њих више од 40 било из иностранства.

